

Eenduidige invulling kernaspecten aanpak HGKM die in het Kwaliteitskader 'Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten' worden genoemd

Versie 3 maart 2021

REGIE:

Wat zijn de rollen en verantwoordelijkheden?

Regie in casuïstiek Huiselijk geweld en Kindermishandeling (HGKM) is regie op de casus èn regie op het proces.¹ Juist bij kwetsbare (gezin²s) situaties is regie van groot belang, omdat hier veel verschillende problematiek speelt op meerdere leefgebieden en het geweld vaak langdurig aanwezig is en heftig van aard is. Bij voorkeur worden casusregie en procesregie niet uit elkaar gehaald maar voert één regisseur beide uit. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt als een doorbraak nodig is. Casusregie richt zich vooral op het gezin zelf en de inhoud van de hulpverlening en procesregie richt zich op de verschillende ketenpartners die bij het gezin betrokken zijn en hun onderlinge afstemming.

Regie op de casus:
Contactleggen en motivatie voor hulp op een manier die passend is bij de betrokkenen. Motivatie voor hulp moet blijvend worden uitgevraagd en gemonitord.
Centrale contactpersoon voor betrokkenen, incl. grenzen stellen en ingrijpen, maar ook steunend voor cliënten. Werkt altijd samen vanuit partnerschap met de client.
Systeemgericht in kaart brengen problematiek, risico-inschatting, inschatten zelfredzaamheid en dat met onderliggende oorzaken samenbrengen in een integrale probleemanalyse.
Het overbruggen van de scheiding tussen zorg & veiligheid, tussen het perspectief op jeugd en het perspectief op volwassenen, en tussen vrijwillig en verplicht kader.
Coördinatie op gefaseerde ketensamenwerking: totstandkoming en uitvoering veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan waarbij het plan bekend is bij en ondersteund wordt door de cliënten. Vertalen naar één simpel plan voor het gezin ('op de koelkast').
Toeleiden van cliënten naar zorg en ondersteuning.
Periodiek evalueren van de kwaliteit en het effect van de zorg en ondersteuning, de veiligheid bewaken door zicht te houden op veiligheid (zie uitwerking definitie welke activiteiten hierbij horen) ingrijpen waar nodig en eventueel terugkoppelen aan Veilig Thuis.
Werkt hiervoor samen met zowel de betrokkenen als het (professionele en informele) netwerk daaromheen en eventueel ervaringsdeskundigen. De regisseur werkt reflectief, overlegt met collega's en herkent de grenzen van zijn eigen specialisme.
Integraal onderdeel daarvan: regie op het proces
Zorgdragen dat alle verschillende interventies die worden uitgevoerd door alle betrokken netwerkpartners om het geweld te stoppen, het risico op geweld te verminderen en/of het herstel te bevorderen. Het gaat hierbij om interventies die zowel vrijwillig zijn afgesproken (hulpaanbod) als gedwongen kunnen zijn opgelegd door de rechter, de officier van justitie of de burgemeester.

¹ <https://www.toezichtsociaaldomein.nl/onderzoeken-en-instrumenten/regie-sociaal-domein/regisseur>

² Daar waar we gezinnen schrijven, bedoelen we alle personen die met elkaar een verband hebben.

Afspreken van navolgbare processtappen en pro-actieve scenario's: met betrokkenen en met ketenpartners. Deze worden vastgelegd in het veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan.
Opschalen/escaleren/doorbraak realiseren als het vastloopt.
Monitoren van het verloop van hulp/interventies en de samenwerking daaromtrent op vooraf afgesproken resultaten.
De basis ligt in het samen met cliënten en uitvoerend professionals opgestelde veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan. Dat biedt de kaders die de regisseur bewaakt deze worden gedurende het proces aangepast en bijgesteld waar nodig.

Randvoorwaarden voor regie:

- Bestuurlijk commitment aan de invulling van regie, niet alleen bij de gemeenten maar gedeeld door alle betrokken ketenpartners. Gebaseerd op een gezamenlijk doel voor de aanpak van HGKM dat de positionering van de regisseur als centrale persoon in de hulpverlening in een casus faciliteert; en dat leidt tot bereidheid bij partners om samen te werken met de regisseur, los van formeel mandaat en zeggenschap.
- Een competentieprofiel (regie voeren vereist specifieke kennis en competenties)
- Voldoende tijd voor de regisseur
- Continuïteit: een regisseur is langdurig betrokken (zo lang de casus daar om vraagt) en regie is niet persoonsafhankelijk (een gelijke invulling van regie binnen het lokaal veld en in de regio draagt daaraan bij).
- Duidelijkheid over in welk soort casuïstiek regie noodzakelijk is en wie deze rol vervult.
- Samenwerkingsafspraken, incl. afspraken over informatie-uitwisseling.
- Mandaat om snel en rechtstreeks benodigde hulpverlening in te kunnen zetten; binnen daaraan te stellen nadere kaders.

SYSTEEMGERICHT WERKEN

Definitie
De aanpak is gericht op <u>alle</u> leden van het (gezins)systeem (dat hoeft niet zozeer in aanwezigheid van alle leden (bijvoorbeeld als iemand niet mee werkt), maar wel met inachtneming van alle leden (oog hebben voor iedereen). LET OP; soms is dit juist een contra-indicatie (bij intiem terrorisme die controleert).
De aanpak is gendersensitief en traumasensitief en gericht op de verandering van de interactie (relatiedynamiek en onderliggende patronen) en wederkerigheid tussen deze personen en op de wisselwerking tussen beïnvloedbare individuele factoren en omgevingsfactoren.
Bij het opstellen van het veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan wordt bij ieder doel de vraag gesteld welk effect het behalen daarvan zal sorteren op de mate van veiligheid binnen het systeem/de gezinsrelaties (3 soorten resultaten passend bij de 3 fasen).
Hulpvragen en daar aan gekoppelde trajecten worden met elkaar verbonden en op elkaar afgestemd vanaf de analysefase tot en met de nazorg.

Randvoorwaarden voor systeemgericht werken:

- Een gezamenlijk en gedragen veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan (en dus: eenzelfde format daarvoor bij alle betrokken hulpverleners);
- Een gedeelde focus bij alle uitvoerend professionals op het hele gezin en de omgeving eromheen (het systeem en dus niet primair jeugd of volwassenen, primair vrijwillig of gedwongen kader), ongeacht de eigen (wettelijke) taak die zich uit in gelijktijdig samen aan de casus werken en gezamenlijk leren. Partijen die als primaire taak de focus op één lid van het systeem hebben (zoals reclassering, GGZ, jeugdbescherming) krijgen en nemen een rol als onderdeel van het gehele plan. De regisseur ziet daarop toe.
- Maatwerk gewenst in systeemgericht werken. Niet in alle situaties is een systeemaanpak zinvol, in de zin dat de gezinsleden tegelijkertijd hulp krijgen en waar alle gezinsleden tegelijk bij betrokken zijn. Als een van de gezinsleden niet is gemotiveerd kan dit ertoe leiden dat de andere gezinsleden niet de hulp krijgen die nodig is. Meer aandacht voor mannen en hun rol in geweldsdynamiek wordt als belangrijke uitdaging naar voren gebracht in het onderzoek van Verwey Jonker (pag 157). Overigens blijkt bij aanwezigheid van intieme terreur systeemgerichte behandeling niet passend te zijn.
- Informatie-uitwisseling is cruciaal en vindt bij voorkeur plaats met toestemming van de directbetrokkenen. Het verwerven van die toestemming is onderdeel van het proces van het motiveren van cliënten voor hulp. Werken cliënten niet mee aan informatie-uitwisseling dan wordt ten minste de informatie gedeeld die gedeeld mag worden wanneer sprake is van onveiligheid.
- Eén centrale regisseur die gedurende het gehele traject van probleemanalyse tot en met nazorg betrokken is (zie definitie regie) en duidelijke afspraken over wie deze regierol vervult.
- Om hulp goed (en verschillende trajecten gelijktijdig) op elkaar te kunnen laten aansluiten is het nodig om snel de juiste hulp in te kunnen zetten, zonder wachttijden.

Zicht op veiligheid in HGKM-casuïstiek

Veiligheid volgens Vogtländer & Van Arum (naar Turnell):

De aanwezigheid van krachten die hebben laten zien voldoende en gedurende langere tijd te beschermen tegen het gevaar. Het gevaar bestaat uit de feitelijke onveilige gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan en waarover zorg is dat ze zich herhalen.

- *Directe veiligheid: veiligheid op de korte termijn; geweld stoppen en slachtoffers beschermen.*
- *Stabiele veiligheid: veiligheid op de lange termijn; als betrokken partijen met elkaar, met tussenpozen, meerdere malen oordelen dat de veiligheid in het systeem goed genoeg is.*

Definitie

Risico-inschatting: situaties van onveiligheid en risicofactoren voor onveiligheid worden met alle direct betrokkenen aantoonbaar en tijdig ingeschat (Let op; bij intiem terrorisme moet je dit niet gezamenlijk doen). De veiligheidsinschatting is gemaakt op basis van de volledige problematiek/hulpvraag.

Risico-inschatting vindt niet één keer plaats, maar wordt periodiek herhaald en heeft een plek in elke fase van de gefaseerde ketensamenwerking.

Naast aandacht voor fysieke veiligheid is er ook aandacht voor emotionele veiligheid.

Er wordt hierbij gekeken naar het hele systeem, jeugd & volwassenen.

Passende maatregelen: de professional bewaakt of de directe veiligheid en de afgesproken doelen worden gerealiseerd. Bij het doel dat niet is gerealiseerd worden passende maatregelen genomen. Ook als hier onvoldoende zicht op is of wanneer dit onvoldoende gebeurt. Passende maatregelen zijn die maatregelen die aansluiten bij de actuele behoeften en situatie op basis van de probleemanalyse en het daaruit opgestelde plan.³ Bij situaties van zorgmijding of afhaken van het hulpverleningsproces wordt door de professional afgewogen welke maatregelen ingezet moeten worden om de veiligheid te kunnen waarborgen, waar nodig via escalatie.

Veiligheidsplan: er is door betrokken partijen gezamenlijk, en samen met cliënten en hun sociaal netwerk, een veiligheidsplan⁴ opgesteld dat voor cliënten duidelijk en haalbaar is (het 'goed genoeg' uit de definitie hierboven is daar concreet in gemaakt). Hierin is met duidelijke afspraken vastgelegd wie waarvoor verantwoordelijk is en wanneer aan wie gerapporteerd wordt. Alle betrokken partijen onderschrijven het plan en de casusregisseur bewaakt de uitvoering. Er zijn afspraken met professionals en/of het sociale netwerk om zicht te houden op de veiligheid. De doelen in het veiligheidsplan zijn geprioriteerd.

Zorg & ondersteuning: tijdens de evaluatie van de zorg en ondersteuning wordt op een gestandaardiseerde wijze vastgesteld of de veiligheidsrisico's verminderd of beperkt zijn en of er sprake is van directe veiligheid. Daarbij wordt input van andere professionals en het netwerk afgewogen en proactief verzameld.

Monitoren van veiligheid: gedurende een periode van gemiddeld 1,5 jaar wordt doorlopend toezicht gehouden op de directe veiligheid, en later stabiele veiligheid van alle directbetrokkenen en in de stappen die zijn gezet tot herstel van de opgelopen schade als gevolg van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Dit is een wettelijke taak van Veilig Thuis. Veilig Thuis maakt hierover afspraken met de direct betrokkenen en overdrachtspartij hoe vaak, met wie en op welke wijze er contact wordt gelegd.⁵

Randvoorwaarden voor zicht op veiligheid:

- Eenzelfde, systeemgericht begrip van het concept 'veiligheid' in relatie tot HGKM (zie boven).
- Een eenduidig instrumentarium voor het meten van veiligheid in systemen waarin sprake is van HGKM, gebaseerd op een begrip van wat de op dit moment gehanteerde instrumenten meten. Informatie-uitwisseling (vanuit het landelijk programmateam Geweld Hoort Nergens Thuis wordt momenteel een Data Privacy Impact Analyse (DPIA) ontwikkeld waarbij de risico's op het uitwisselen van informatie in beeld zijn gebracht en hoe deze te beheersen.
- Een systeemgerichte aanpak waarbij betrokken partijen gezamenlijk aan hetzelfde doel en plan werken en een casusregisseur die de veiligheid bewaakt (zie definitie regie).
- Actieve screening op veiligheid als onderdeel van nazorg na afronding van hulp in goede samenwerking tussen Veilig Thuis en lokaal veld als de stabiele veiligheid nog niet is bereikt.
- Een werkwijze voor het in onderling overleg bepalen van wat 'goed genoeg' is vanuit zowel het perspectief van jeugd als van volwassenen.

³ [Toezicht op passende jeugdhulp | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd \(igj.nl\)](#)

⁴ Een beschrijving van de wijze waarop gewerkt wordt aan de veiligheidsvoorwaarden en aan herstel van directe en stabiele veiligheid (definitie uit Handlingsprotocol Veilig Thuis).

⁵ Zie https://vng.nl/files/vng/publicaties/2019/veiligthuis-interactief-protocol_v3.pdf pagina 50